

SAKSAN MAATALOUSTILASTOSTA ⁸⁴

(Ss. 1—20)

1882 Koneita käyttäneiden talouksien määrä
vuonna 1882

	Dampf- pflüge*	Säema- schinen *)**	Mähmaschi- nen***	Dampf- Dreschmaschinen****	andere	Σ
< 2	3	4 807	48	4 211	6 509	
2— 5	7	4 760	78	10 279	23 221	
5— 10	6	6 493	261	16 007	51 822	74 589
10— 20	18	9 487	1 232	18 856	86 632	116 225
5— 20	24	15 980	1 493	34 863	138 454	190 814
20—100	92	22 975	10 681	17 960	115 172	
100 ja >	710	15 320	7 334	8 377	15 011	
	836	63 842	19 634	75 690	298 367	

Ilmeisesti nämä koneet on otettukin näiden muistiinpanojen 5. sivulle ***** , jotta voitaisiin verrata vuoteen 1895 (viiden maatalouskoneen käyttötapausten määrää). Tässä tiedot samojen koneiden osalta vuodelta 1907 (käyttötapausten määrä):

1907 < 2 ha	131 489;	ryhmän 100 taloutta kohti =	3.8
2— 5	313 641;	” ” ” ”	= 31.2
5—20	968 349;	” ” ” ”	= 90.9
20—100	469 527;	” ” ” ”	= 179.1
100 ja >	64 098;	” ” ” ”	= 271.9
Σ =	1 947 104		33.9

*) Vuonna 1895 Säemaschinen käyttävien talouksien määrän pieneneminen on muka (S. 36 *) osittain selitettävissä sillä, "dass die Landwirte jetzt an Stelle der Säemaschinen die Drillmaschinen in Gebrauch genommen haben" *****.

* — Höyryauroja. Toim.

** — Kylvökoneita. Toim.

*** — Niittokoneita. Toim.

**** — Höyry- ja multa puimakoneita. Toim.

***** Ks. tätä osaa, s. 178. Toim.

***** — "että maalaisisännät käyttävät nyt tavallisten kylvökoneiden sijasta rivikylvökoneita". Toim.

Tulee osoittaa puutarhamaiden (gärtnerisch benutzt) ja metsämaiden jakautuminen

Yhteensä talouksia		Niillä kakkiaan maata	Niistä yksinomaisesti puutarhatalouksia		Puutarhamaita ha	Talouksia, joilla on metsää	%	1907		
				%				Niillä metsää ha	Metsää v. 1907 ha	
Alle 2	ha	3 236 367	2 415 914	367 402	11,35	99 034	147 777	4,57	413 033	514 279
2— 5	..	1 016 318	4 142 071	1 387	0,14	50 420	222 749	21,02	546 860	654 607
5— 20	..	998 804	12 537 660	536	0,05	79 154	400 557	40,10	1 850 277	2 121 024
20—100	..	281 767	13 157 201	69	0,02	57 091	146 997	52,17	2 197 830	2 186 484
100 ja >	..	25 061	11 031 896	5	0,02	43 642	13 754	54,88	2 574 276	2 203 360
		5 558 317	43 284 742	369 399	6,65	329 341	931 834	16,76	7 582 276	7 679 754

Näistä tiedoista ilmenee, että puutarhaviljelyksessäkin on keskittymistä, mutta sen mittasuhteet eivät ole määriteltävissä.

Metsät ovat keskittyneet suurtalouksiin (> 20 ha — 4.77 miljoonaa ha 7.58:sta, t.s. enemmän kuin 60%).

Jos taas otetaan *kaikki* metsät (ei yksistään maatalouteen yhteydessä olevat), niin käy ilmi, että 953 874 taloudella on 13 725 930 ha metsää ja kaikkiaan maata 30 847 317 ha. Miltei puolet kaikista metsistä (6 733 044 ha 13.7 miljoonasta, t.s. 49.05%) on **1000 ja > ha omaavien** talouksien hallussa.

Kaupallisen puutarhaviljelyn (*Kunst- und Handelsgärtneri* = "kasvihuoneviljelys" j.n.e.?) keskittymisestä on erikoiset tiedot:

Taloudet kaupallisten puutarhaviljelysten koon mukaan	Talouksia		Niillä maata		Maata keskimäärin 1 taloutta kohti		
	Talouksia	%	puutarhamaata	%	yleensä maatalousmaata	puutarhamaata	muuta maatalousmaata
Alle 10 a	7 780	23.01	344	1.46	17 313	0.04	2.2
10—50 a	13 724	42.17	3 230	13.70	56 519	0.24	4.1
50 a — 1 ha	5 707	17.54	3 677	15.01	77 945	0.04	13.6
1 ha — 2 ha	3 397	10.44	4 208	17.06	162 277	1.24	47.7
2 ha — 5 ha	1 441	4.43	3 987	16.02	157 934	2.74	109.6
5 ha ja >	491	1.51	8 124	34.47	66 119	16.51	134.7
Yhteensä	32 540	100.00	23 570	100.00	538 107	0.72	16.6

NB

Vertaa Davidia, S. 152, 40% — alle 20 a

Weinbaubetriebe: Viiniviljelytalouksia

Viinitarhojen koko	Talouksia		Niillä maata		maata isäntää kohti		
		%	viinitarhoja	%	muuta maatalousmaata	viinitarhoja	muuta
Alle 10 a	88 362	25.63	4 962	3.94	221 340	0.05	2.5
10—20 a	81 936	23.76	11 399	9.04	258 756	0.14	3.1
20—50 a	103 777	30.09	32 179	25.51	371 357	0.31	3.5
50 a—1 ha	47 148	13.67	31 407	24.90	201 888	0.66	4.3
1—5 ha	22 542	6.83	35 399	28.07	158 247	1.57	7.0
5 ha ja >	1 085	0.32	10 763	8.54	30 599	9.92	28.2
Yhteensä	344 850	100.00	126 109	100.00	1 242 187	0.36	3.6

$\left. \begin{array}{l} 49\% - 13\% \\ 30\% - 26\% \\ 21\% - 61\% \end{array} \right\}^{85}$

Ryhmät *maatalousmaan* (landwirtschaftlich benutzte Flächen) mukaan:

Alle 20 a	1 134.3 ha	} viinitarhat	} alle 1 ha — 15 477 ha	} 102 367 = 87.17 %
20—50 ..	4 476 ..			
50 a—1 ha	9 867 ..	} 36 271	} 1 — 10 — 86 890 ..	} 12.83 %
1—2 ha	20 794 ..			
2—5 ha	41 158 ..		10 — 50 — 19 015 ha	
5—20 ha	37 649 ..		50 ja > — 4 727	
20—100 ha	8 746 ..			
100 ja >	2 285 ..			
			$\Sigma = 126 109$	
	$\Sigma = 126 109$..			

Ranskassa		%	%
alle 1 ha	136.2 tuhatta ha	7.56	} 42.98
1—10	637.5	35.42	
10—40	467.9	25.98	} 57.02
40 ja >	558.9	31.04	
	<u>1 800.5</u>	<u>100.00</u>	

Epäitsenäisten suuri (suhteellisen suuri!) % (0.35 % ja 0.39 %) 100 ja > ryhmässä on selitettävissä sillä, että *epäitsenäisten* kirjoille maanviljelyksessä ovat tässä joutuneet ainoastaan Verwaltungs- und Aufsichtspersonen * (s. 49*).

Edelleen itsenäiset A—C 100 ja > ryhmässä ovat suurimaksi osaksi *metsänomistajia, teollisuudenharjoittajia ja kauppiaita.*

S. 47*

1 = A 1 Selbständige **

2 = A 1 Unselbständige ***

3 = A — C Unselbständige + D

4 = A — C Selbständige

5 = Andere Berufsarten ****

Taludet Hauptberufin ***** kannalta % %

	1. Maatalous itsenäisiä	2. Maatalous epäitse- näisiä	3. Maatalous + teollisuus + kauppa + am- matit ja muut epäitsenäiset	4. Puutarhaviil- jelys + teilli- suus + kauppa + muut itse- näiset	5. Muut elin- keinot	Σ %
Alle 2 ha	17.43	21.30	50.31	22.53	9.73	100
2— 5	72.30	2.43	8.63	16.31	2.86	100
5— 20	90.79	0.21	1.11	6.96	1.14	100
20—100	96.18	0.05	0.17	2.52	1.15	100
100 ja >	93.86	0.35	0.39	1.50	4.25	100
Yhteensä	44.96	12.90	31.08	17.49	6.47	100

2 499 130 + (717 037) + 1 727 703 + 971 934 + 359 550 = 5 558 317

- * — hallintokunta ja valvojat. *Toim.*
 ** — itsenäiset. *Toim.*
 *** — epäitsenäiset. *Toim.*
 **** — muut elinkeinot. *Toim.*
 ***** — pääelinkeinon. *Toim.*

Nebenberufin* omaavien *itsenäisten* maalaisisäntien prosentuaalista määrää koskevat tiedot osoittavat selvästi 100 ja > ha omistavien isäntien olevan *erittäin* edullisessa asemassa (heidän Nebenberuf = metsätalous, suurteollisuus, maataloustuotteita jalostavat teolliset yritykset, sotilas- ja siviiliviran hoito etc.).

Alle 2 ha	26.08	Nebenberufin omaavien
2— 5	25.54	itsenäisten maalais-
5— 20	15.26	isäntien %
20—100	8.82	(S. 48*)
100 ja >	23.54	
	<u>20.10</u>	

Selbständige		Unselbständige	
A 2—6)	31 751	A 1)	717 037
B)	704 290	A 2—6) ..	67 605
C 1—10)	130 682	B)	790 950
C 11—21)	32 994	C)	12 757
C 22)	72 217	C)	101 781
		C)	836
	971 934	D)	36 737
			<u>1 727 703</u>
+	1 727 703		
Andere Berufsarten ..	359 550		
	<u>3 059 187</u>		
+			
A 1)	2 499 130		
	<u>5 558 317</u>		

Koneita käytetään suunnattomasti enemmän suurtalouksissa (79% ja 94%, kun taas keskisuurissa 46% ja pientalouksissa 14%—2%) (S. 36*)

samoin *maitotalouksissa* käytettävät koneet (NB: S. 39*) (31%—3% suurtalouksissa, 3%—1% keskisuurissa, 1%—0.02% pientalouksissa)

* — sivuelinkeinon. *Toim.*

Vuoteen 1882 verraten:

Höyryauroja:			Niittokoneita:		Höyrypuimakoneita:	
		talouk- silla > 20 ha	kalkkia an > 20 ha			
1882:	836	802	19 634	18 015	75 690	26 337
1895:	1 696	1 602	35 084	27 493	259 364	62 120
	+ 860	+ 800	+ 15 450	+ 9 478	+ 183 674	+ 35 783
1907:	2 995	2 873	301 325	155 526	488 867	86 472
	(+ 1 299)	(+ 1 271)				

Koneita käyttäneiden talouksien määrän *prosentuaalinen* lisääntyminen on tietenkin suurinta *alimmissa* ryhmissä: pienet suuret kasvavat prosentuaalisesti nopeammin.

(S. 36* + S. 39*)

	Yhteensä maatalous- koneita käyttäneitä 100 taloutta kohti	Yhden tai toisen maata- louskoneen käyttö- tapauksia 100 taloutta kohti	(ks. s. 2)*			
			1907	1882	1895	
Alle 2 ha	2,03	2,30	3,8	0,50	1,59 + 1,09	
2— 5	13,81	15,46	31,2	3,91	11,87 + 7,96	
5— 20	45,80	56,04	90,9	20,59	43,86 + 23,27	
20—100	78,79	128,46	179,1	59,17	92,01 + 32,84	
100 ja >	94,16	352,34	271,9	187,07	208,93 + 21,86	
Yhteensä	16,38	22,36	33,9	8,68	16,59 + 7,91	
			5—10 ha	71,1	13,5	32,9
			10—20	122,1	31,2	60,8

(vrt. "Deutsche Volkswirtschaft am Schlusse 19. Jahrhunderts", S. 51)**

* Ks. tätä osaa, s. 172. Toim.

** — "Saksan kansantalous 19. vuosisadan lopulla", s. 51. Toim.

Vuosina 1882 ja 1895 erilaisia koneita käyttäneiden talouksien määrän vertaamisesta puheen ollen tulee muistaa, että pienet ja keskisuuret taloudet käyttävät laajassa mitassa *ainoastaan* pumakoneita, muita koneita taas aivan mitättömässä määrässä.

Höyryauroja käytetään (*aletaan* käyttää) vain suurta-
louksissa.

Rivikylvökoneita käyttää	18—57 %	suurta- louksista	5% keski- suurista
Lannanhajotus- koneita —	3—37 %	„	0.2% keski- suurista
Milchzentrifugen* —	10—15 %	„	4% keski- suurista

Sitten (*NB*) on laskettu tapaukset, jolloin on käytetty sekä omia *että vuokrattuja* koneita. Koneiden keskityksen pitää siis olla vieläkin suurempaa.

Osoitettava vielä karjanhoidon keskittymiskysymyksessä, että vuonna 1895 *koko* Deutsches Reichissa ** laskettiin olleen

				Rindvieh *****	
<i>NB</i>	<i>Ohne Fläche</i> ***	663	landwirtschaftliche Betriebe *****	Niilla	6 905
	unter ***** 0,1 Ar	663	„	„	4
	0,1—2 Ar	76 223	„	„	1 310
	2—5 „	212 331	„	„	4 986
	5—20 „	748 653	„	„	47 414
	20—50 „	815 047	„	„	176 987

- * — separaattoreita. *Toim.*
- ** — Saksan valtakunnassa. *Toim.*
- *** — ilman maata. *Toim.*
- **** — maatalousyrityksiä. *Toim.*
- ***** — nautoja. *Toim.*
- ***** — alle. *Toim.*

"*Latifundiaarista* rappeutumista" (Bulgakov) koskevaan kysymykseen. Tiedot 1 000 ja > ha omaavista talouksista:

1895: 5 7 2 taloutta, joilla on

802 115 ha landwirtschaftlich benutzte Fläche *
(2.46 %, jota vastoin v. 1882 2.22 %)

1 159 674 ha Gesamtfläche ** (2.68 %, jota vastoin
v. 1882 2.55 %)

siinä luvussa

798 435 ha varsinaista maatalousmaata

3 655 „ puutarhoja

25 „ viinitarhoja

298 589 „ metsää (25.75 %)

Öd-und Unland *** — 1.72 % *minimum* kaikista ryhmistä.

1907: 3 69 taloutta,

joilla 693 656 ha Gesamtfläche
siinä luvussa 497 973 ha landwirtschaftliche
Fläche ****

2 563 „ Gartenland *****

0 „ Weingarten *****

145 990 „ Forstland *****

[]:siin tiedot vuoden 1907 ajalta.

Karjaa pitää — yleensä — 97.90 %, Großvieh 97.73 %, lampaita 86.01 %, sikoja 90.73 % j.n.e. Karjan määrä: hevosia: 55 591 [42 502]; Rindvieh: 148 678 [120 754]; lampaita 703 813 [376 429]; sikoja 53 543 [59 304]; vuohia 175 [134].*****

* — viljeltyä maatalousmaata. *Toim.*

** — koko pinta-ala. *Toim.*

*** — viljelemätöntä ja joutomaata. *Toim.*

**** — maatalousmaata. *Toim.*

***** — puutarhoja. *Toim.*

***** — viinitarhoja. *Toim.*

***** — metsää. *Toim.*

***** Ks. Teokset, 5. osa, s. 188. *Toim.*

Maatalouskoneiden käyttö: yleensä — 555. Höyryauroja 81 [120]; kylvökoneita 448 [284]; lannanhajotuskoneita 356; niittokoneita 211 [328]; höyrypuimakoneita 500 [337]; Milchzentrifugen 72 [137] + 140. (Koneiden käyttötapausten $\Sigma = 2\ 800$.)

Edelleen näistä (1 000 ja > ha omaavista talouksista) on yhteydessä

sokeritehtaisiin	—	16
viinanpolttimoihin	—	228
tärkkelystehtaisiin	—	16
myllyihin	—	64
olutpanimoihin	—	6

$$\Sigma = 330 \quad (33\ 000 : 572) = 57.7\%$$

211 viljelee juurikasta (26 127 ha)

302 viljelee perunaa viinan- ja tärkkelyksentuotantoa varten.

21 käy kaupungissa maitokauppaa (1 822 lehmää)

204 kuuluu meijeriosuuskuntiin (18 273 lehmää)
 $20\ 400 : 572 = 35.6\%$

572:sta 544 on itsenäisiä maanviljelijöitä Hauptberufin kannalta (544:stä 227 (42%) ilman Nebenberufia 317 (58%) omaa Nebenberufin)

9 — Hauptberuf itsenäisiä metsätalouden harjoittajia, kauppiaita ja teollisuusmiehiä

19 — andere Berufsarten.

Ilman Pachtland* — 63.29% näistä talouksista

Niillä Pachtland = 12.56% niiden koko maa-alasta.

* — vuokramaata. Toim.

Yksinomaan Preussi.

1895: Milchzentrifugen käyttävien talouksien määrä

	1895			1907		
	Talouksia	Talouksia, jotka käyttävät Milchzentrifugen mit Hand- betrieb*	Talouksia, jotka käyttävät Milchzentrifugen mit Kraftbe- trieb**	Σ	Talouksia	Talouksia, jotka käyttävät Milchzen- trifugen
Ohne Fläche	—	13	11	24	—	—
Unter 0,1 Ar	262	—	1	1	488	—
0,1— 2 ..	45 554	7	3	10	69 774	10
2— 5 ..	146 672	28	12	40	206 958	27
5— 20 ..	525 466	147	76	223	560 511	128
20— 50 ..	520 236	326	56	382	515 114	378
50— 1 ha	410 944	555	83	638	385 867	1 515
1— 2 ..	398 979	1 415	141	1 556	362 265	7 606
2— 3 ..	233 596	1 618	189	1 807	223 325	11 828
3— 4 ..	163 126	1 747	317	2 064	166 117	14 058
4— 5 ..	126 058	1 697	433	2 130	131 472	14 991
5— 10 ..	314 634	6 137	3 111	9 248	349 352	58 347
10— 20 ..	214 095	6 492	4 565	11 057	233 808	60 777
20— 50 ..	155 539	7 574	4 575	12 149	147 724	47 349
50—100 ..	32 575	2 279	953	3 232	28 252	8 506
100—200 ..	8 697	876	306	1 182	8 236	2 330
200—500 ..	8 050	798	589	1 387	7 871	2 031
500—1 000 ..	3 110	307	445	752	2 670	899
1 000 ja > ..	533	70	132	202	340	129
Σ	3 308 126	32 086	15 998	48 084	3 400 144	230 909

* — käöseparaattori. Toim.

** — volmaseparaattori. Toim.

	Työeläimiä (hevosia + vetohärkiä)			Yhteensä työeläimiä (hevosia + vetohärkiä + lehmii)		Lehmiä prosentuaali- sesti työeläinten kokonaismäärästä		
	1882	1895		1882	1895	1882	1895	
Alle 2 ha	62 912	69 366	+ 6 454	501 212	459 337			
2— 5 ..	308 323	302 310	— 6 013	1 385 769	1 412 015			
5— 20 ..	1 437 384	1 430 512	— 6 872	2 086 251	2 222 431	31.1	35.0	+ 4.5
20—100 ..	1 168 544	1 155 438	— 13 106	1 193 319	1 213 350	2.1	4.8	+ 2.7
100 ja > ..	650 450	695 230	+ 44 780	650 607	698 129	0.02	0.4	+ 0.38
Yhteensä	3 627 613	3 652 856	+ 25 243	5 817 158	6 005 262			

Työeläimiä omaavia talouksia

	1882			1895		
	1882	1895		1882	1895	
Alle 2 ha	325 005	306 340	— 18 665	10.01	9.40	— 1.15
2— 5 ..	733 967	725 584	— 8 383	74.79	71.30	— 3.40
5— 20 ..	894 696	925 103	+ 30 407	96.56	92.02	— 3.94
20—100 ..	279 284	275 220	— 4 064	99.21	97.68	— 1.53
100 ja > ..	24 845	24 485	— 360 *)	99.42	97.70	— 1.72
	2 257 797	2 256 732	—	42.79	40.00	— 2.19

*) Contra: höyryauroja käyttäviä talouksia

	1882	1895	
20—100 ha	92	277	+ 185
100 ja > ha	710	1 325	+ 615

	Yksinomaan lehmiiä käyttäviä % %			Yleensä lehmiiä* käyttäviä % %			Hevosia ja vetohärkiä käyttäviä % %		
	1882	1895		1882	1895		1882	1895	
Alle 2 ha	83.71	82.10	-1.64	85.21	83.85	-1.26	14.79	16.05	+1.26
2— 5 ..	68.29	69.42	+1.13	72.95	74.93	+1.98	27.05	25.17	-1.98
5— 20 ..	18.49	20.30	+1.81	29.71	34.75	+5.04	70.29	65.25	-5.04
20—100 ..	0.25	0.28	+0.03	3.42	6.02	+2.60	96.58	93.98	-2.60
100 ja > ..	0.10	0.03	+0.03	0.25	1.40	+1.15	99.75	98.60	-1.15
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	41.61	41.82	+0.21	48.18	50.48	+2.30	51.82	49.52	-2.30

* T.s. sellaisia, jotka käyttävät lehmiiä, mutta myös hevosia ja vetohärkiä. Toim.

Nämä tiedot työeläinten käytöstä osoittavat, että talousolojen huononeminen, työeläinten laadun huononeminen on ollut suurinta keskisuurissa talonpoikaistalouksissa.

5—20 ha omistavissa talouksissa työeläimet ovat verrattomasti huonompia 5—10 ha:n ryhmässä.

	Yhteensä talouksia	Niistä työeläimiä omistavia	Niistä käytävät lehmä		Kaikista työeläimistä omistavista talouksista % %
				yksinomaan lehmiä	
5—10)	605 814	548 378	50 619 + 30 970	+ 172 094	= 31.3 % (!)
10—20)	392 990	376 725	31 373 + 20 671	+ 15 704	= 4.2 %
		%			
		90.5	253 683		= 46.3 % (!)
		95.8	67 748		= 17.9 %
					} 34.75 % (oikeastaan 18.0 %)

Ja nimenomaan 5—10 ha:n ryhmä kasvoi eniten vuodesta 1882 vuoteen 1895:

	talouksia % %			koko pinta-ala % %			maatalousmaata % %		
	1882	1895		1882	1895		1882	1895	
5—10 ha	10.50	10.90	+0.40	11.90	12.37	+0.47	12.20	13.02	+0.76
10—20 "	7.06	7.07	+0.01	16.70	16.50	-0.11	16.48	16.88	+0.40

<2 ha	0.16	0.02
2—5	1.18	0.18
5—20	2.77	1.26
20—100	5.41	2.94
100 ja >	10.13	7.17
Σ	1.13	0.45
	1895	1907
5 koneen käyttötapausten $\Sigma =$	5—10) 199 172	464 197
	10—20) 238 760	504 152
	437 932	

[Ks. tietoja Preussin osalta (Milchzentrifugen) edeltä, erikoisesti *]

*) Huomautus. "Die Betriebe mit Hackmaschinen und Milchzentrifugen konnten nicht genügend zuverlässig ermittelt werden; vergleiche hierüber den einleitenden Text." ** [NB suurimmalta osalta liioiteltuja; s. 39* tekstissä luodaan katsaus eri valtioita koskeviin tiedotuksiin niiden virheiden syistä (ja luonteesta), joita on Milchzentrifugen valaisevissa tiedoissa. Tästä katsauksesta seuraa, että nämä Milchzentrifugen määrää osoittavat tiedot ovat suurimmalta osalta liioiteltuja; monesti nämä koneet on sotkettu yhteen toisten kanssa. Ergo, vuoteen 1907 vertaamista varten voidaan kuitenkin ottaa varauksin.] Mutta tekstissä (S. 38*) sanotaan, että näitä koneita koskevat tiedot ovat suurimmalta osalta *vääriä Preussia lukuun ottamatta* (ibidem). *Sittenkin* (s. 39*) % (talouksien määrästä) on las-
kettu!

* Ks. tätä osaa, s. 182. *Toim.*

** — "Harausvälineitä ja separaattoreita käytäneitä talouksia ei voitu saada selville kyllin paikkansapitävästi; vertaa johdannon tekstiä." *Toim.*

S. 60// 1898:	Tupakan- viljelijöitä	Heillä (likimain) tupakkaviljelmiä ha	ha (maximum)
I Alle 1 a	61 040	} 88 tuhatta	600
II 1—10 a	27 132		2 700
III 10 a—1 ha	49 420	} 51 tuhatta	3 300
IV > 1 ha	1 579		
	139 171	139 tuhatta	17 652 ha

88 tuhatta (63%) — ei > kuin 3,3 tuhatta ha (20%)

NB:

51 tuhatta (37%) — lähes 15 tuhatta ha (80%)

139 tuhatta

[NB: Fiskaalista tilastoal]

Äärimmäisen ylimalkaisen ryhmittelyn vuoksi (kaikkiaan 4 ryhmää!!) ei voida tehdä mitään. ei edes likimääräistä jakoa III ja IV ryhmän välillä.

Selvää on ainoastaan se, että 88 tuhannella viljelijällä (lähes 63%) on enintään *za** 3 tuhatta ha (ei > kuin 3,3 tuhatta = 20%).

Mutta 51 tuhannella viljelijällä (*za* 37%) on lähes 15 tuhatta ha (*za* 80%).

* — noin. Toim.

Talouksia, joilla on yhteys seuraaviin teollisiin yrityksiin:

1895:

	< 2 ha	2-5 ha	5-10 ha	5-20 ha	10-20 ha	20-100 ha	100 ha ja >	Σ
(1) Sokeritehtaat.....	154	34	(21)	52	(31)	34	76	350
(2) Viinanpolttimot.....	689	388	(465)	1 041	(576)	1 042	2 762	5 922
(3) Tärkkelystehtaat.....	33	29	(28)	45	(17)	58	274	439
(4) Myllyt.....	8 847	11 372	(11 754)	20 867	(9 113)	5 316	696	47 098
(5) Olutpanimot.....	1 641	1 719	(1 905)	3 874	(1 969)	1 823	198	9 255
Yhteensä	11 364	13 542		25 879		8 273	4 006	63 064
	%	%		%		%	%	%
	0.35	1.33		2.59		2.97	15.98	1.14
Mutta talouksien kokonaismäärä	3 236 367	1 016 318		998 804		281 767	25 061	5 558 317
V. 1907 tapauksia, jolloin on ollut yhteys näihin 5 teolliseen yritykseen	10 660	20 884		33 514		8 464	5 588	79 110

Vrt. Bulgakov II, 116 vääristelty

”Eikä pidä luulla, että ne (maataloustuotteita jalostavat teolliset yritykset) ovat yhteydessä pääasiassa suurtalouksiin” (Bulgakov II, 116). Osui naulankantaan!!

!! ”valtaosa (juurikkaasta ja perunasta) tuotettiin pientalouksissa” (ibidem). !! Tässä tiedot juurikasta viljelevistä talouksista:

	talouksia	kokonais- määrästä % %	juurikasta ha *)	%	Juurikas- viljelmiä v. 1907 ha	Talouksia, jotka viljelivät perunaa viinan- ja tärkke- lystuotantoa varten	talouksien kokonais- määrästä % %
Alle 2 ha	10 781	0,33	3 781	1,0	9 730	565	0,01
2— 5 ha	21 413	2,10	12 693	3,2	18 858	947	0,09
5— 20 ..	47 145	4,72	48 213	12,1	77 582	3 023	0,30
20—100 ..	26 643	9,45	97 782	24,7	125 961	4 293	1,52
100 ja > ..	7 262	28,98	233 820	59,0	281 691	5 195	20,72
Σ =	113 244	2,03	396 289	100	513 822	14 023	0,25

Perunan osalta ei ole numerotietoja pinta-alasta. Talouksia koskevat numerotiedot ku-
moavat Bulgakovin täydellisesti.

*) { 5—10 ha — 18 752 }
{ 10—20 .. — 29 461 }

Tiedot pien- ja suurtalouksien merkityksestä maittaloudessa [Bulgakov II. 117 on vääristänyt tätäkin asiaa] ovat tällaiset:

Talouksien kokonaismäärä	Niistä Rind- viej omistavia % %	Talouksia, jotka myyvät tai varastoivat maltoa <i>kaupungissa</i>				Talouksia, jotka ovat voimeijeriosuuskuntien ja vastaanottoasemien osakkaita				
		Talouksia	%	Niillä lehmia	Lehmiä 1 taloutta kohti	Talouksia	%	Lehmiä	Lehmiä 1 taloutta kohti	
< 2 ha	3 236 367	28. ⁵⁹	8 998	0. ₃	25 028	2. _x	10 300	0. ₃	18 556	1. ₈
2— 5	1 016 318	92. ⁴¹	11 049	1. ₁	30 275	2. ₇	31 819	3. ₁	73 156	2. ₃
5— 20	998 804	97. ⁰⁵	15 344	1. ₅	70 916	4. ₆	53 597	5. ₄	211 236	3. ₉
20—100	281 767	98. ⁰⁰	5 676	2. ₀	58 439	10. ₃	43 561	15. ₁	418 563	9. ₄
100 ja >	25 061	97. ⁷²	863	3. ₁	31 213	36. ₁	8 805	35. ₁	361 435	41. ₀
	<hr/> 5 558 317	<hr/> 56. ⁵²	<hr/> 41 930	<hr/> 0. ₈	<hr/> 215 871	<hr/> 5. ₁	<hr/> 148 082	<hr/> 2. ₇	<hr/> 1 082 946	<hr/> 7. ₃
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Alle 2 ha	58. ²³	21. ⁴⁶	11. ⁵⁹	6. ⁹⁵	1.71	21. ⁴⁹	19. ⁵¹	38. ⁶⁵	33. ³⁷	} 72. ⁰² %
2— 5	18. ²⁸	26. ³⁵	14. ⁰³	29. ⁴²	5. ⁹⁵	36. ¹⁹	29. ⁴²	38. ⁶⁵	33. ³⁷	
5— 20	17. ⁹⁷	36. ⁵⁹	32. ⁸⁵	27. ⁰⁷	14. ⁴⁶	36. ¹⁹	29. ⁴²	38. ⁶⁵	33. ³⁷	
20—100	5. ⁰⁷	13. ⁵⁴	27. ⁰⁷	14. ⁴⁶	41. ⁵³	36. ¹⁹	29. ⁴²	38. ⁶⁵	33. ³⁷	
100 ja >	0. ⁴⁵	2. ⁰⁶	14. ⁴⁶	41. ⁵³	5. ⁹⁵	36. ¹⁹	29. ⁴²	38. ⁶⁵	33. ³⁷	
	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100	

Maitotalouden keskittyminen on siis *erittäin suurta* ja *valtaosan* myytäväksi valmistettavista maitotuotteista tuottaa *kapitalistinen suurtalous*.

Maitotalouden keskittymisen ja *maanviljelyksen* keskittymisen ei tietenkään tarvitse lainkaan käydä yhteen. Ryhmitys *pinta-alan* perusteella on sen vuoksi tässä tapauksessa epätarkkaa. Keskittymistä on kunkin viljelyspinta-alaltaan yhtä suuren ryhmän *sisälläkin*:

	Maitotalouksia, joissa alle 2 ha			Maitotalouksia, joissa 2-5 ha			Maitotalouksia, joissa 5-20 ha			5-10 ha		
	talouksia	niillä lehmia	1 ta- loutta kohti	talouksia	lehmia	1 ta- loutta kohti	talouksia	lehmia	1 ta- loutta kohti	talouk- sia	lehmia	1 ta- loutta kohti
1 lehmä	4 024	4 024	1	1 862	1 862	1	756	756	1	551	551	1
2 lehmää	2 924	5 848	2	4 497	8 994	2	2 687	5 374	2	1 946	3 892	2
3 ja >	2 050	15 156	7. ₁	4 690	19 419	4. ₃	11 901	64 786	5. ₄	6 103	29 213	4. ₉
	8 998	25 028	2. ₈	11 049	30 275	2. ₇	15 344	70 916	4. ₆	8 600	33 656	

Valitettavasti on esitetty vain *kolme* ryhmää. Huomautamme niin ikään, että alle 2 ha omistavien maitotalouksien ryhmään on joutunut talouksia, joissa *ei ole lainkaan*

viljelyspinta-alaa. Sellaisia talouksia on 471 ja niillä on 5344 lehmää (t.s. 11.3 lehmää 1 taloutta kohti!!); vain 6:lla näistä talouksista on 1 lehmä ja vain 17:llä 2, siis loppuilla 448 on 5304 lehmää, t.s. 11.8 lehmää kullakin. On selvää, että maitotalouden keskittyminen on *verrattomasti* suurempaa kuin pinta-alaa koskevat tiedot osoittavat ja että maitotaloudessa kehittyä erikoisia *mattofarmareja*.

Vielä esimerkkejä: samojen *alle 2 ha omistavien ryhmään* kuuluvien talonpoikien keskuudessa, joilla on Molkereien etc.* kaupungeissa, tapaamme seuraavanlaisia suhteita: *2—5 a omistavia*... 158 taloutta (38:lla 1 lehmä, 23:lla 2) — 1287 lehmää (1 kohti 8.1 lehmää), mutta kun vähennämme 1—2 lehmää omistavat taloudet, saamme 3 ja > lehmää omistavia talouksia 97, niillä 1203 lehmää (1 kohti 12.4)

[Alvan samoin näemme meijeritosuuskuntienkin kuuluvien talouksien joukossa *alle 2 ha omistavien ryhmässä* 56 *maatonta* taloutta, joissa on 466 lehmää (1 kohti 8.3), sekä *2—5 a omistavia talouksia* 52, joissa 574 lehmää (1 kohti 11.0 lehmää).] Jos *alle 2 ha omistavien talouksien ryhmä* jaetaan yleensä kahteen alaryhmään: *alle 50 a omistaviin* ja *50 a—2 ha omistaviin*, saamme *ensimmäisessä* alaryhmässä *keskimäärin* paljon enemmän lehmää *1 taloutta kohti* kuin toisessa: selvä osoitus *maito- ja karjanhoitotalouden spesialisoitumisesta erilleen maanviljelystaloudesta*.

* — maitokauppoja y.m. Toim.

Kaupungeissa maitoa myyvät alle 2 ha omistavat taloudet:

	talouksia:	Niistä omistaa			Ergo 3 ja >	Niillä lehmii	1 isäntää kohti	Yhteensä lehmii	Meijeriosuuskuntiin kuuluvat alle 2 ha omistavat taloudet		
		1 lehmän	2 lehmää						talouksia	lehmii	1 isäntää kohti
0—50 a	1 944	722	372	850	9 789	11,5	11 255	869	3 514	4	
50 a—2 ha	7 054	3 302	2 552	1 200	5 367	4,5	13 773	9 431	15 042	1	
	8 998	4 024	2 924	2 050	15 156	7,4	25 028	10 300	18 556	1,8	

Mitä edelleen tulee maitotalouden keskittymisen äärirajoihin Saksassa, niin mielenkiintoista ovat myös *ylimpien* ryhmien alaryhmät. Kaupungeissa maitoa myyvien talouksien ryhmässä on 500—1 000 ha: 73 taloutta, joilla 4 888 lehmää. Keskimäärin 66 lehmää
1 000 ja > ha: 21 " " 1 822 " Keskimäärin 87 lehmää

meijeriosuuskuntiin kuuluvien talouksien ryhmässä:

500—1 000 ha: 1 573 taloutta, joilla 97 403 lehmää. Keskimäärin 62 lehmää.

1 000 ja > ha: 204 " " 18 273 " Keskimäärin 89 lehmää.

500 ja > ha: 1 777 " " 115 676 "

200—500 ha: 3 708 " " 158 702 "

200 ja > ha: 5 485 " " 274 378 " Keskimäärin noin 50 lehmää.

Karjan määrä
auf je 100 ha landwirtschaftlich benutzter Fläche*:

		(Rindvieh)	Schweine
Saksa	1882	— 48.49	— 26.46
	1895	— 52.44	— 41.71
Iso-Britannia	1885	— 50.37	— 18.20
Tanska	1893	— 59.81	— 29.24
Hollanti	1895	— 74.02	— 31.76
Belgia	1880	— 69.71	— 32.59
Ks. tilastoja v. 1895 ajalta, tekstiä, S. 60*—65*			

Karjan jakautuminen ryhmittäin:

	Rindvieh			Schweine		
	1882	1895		1882	1895	
Alle 2 ha	10.5	8.3	— 2.2	24.7	25.6	+ 0.9
2— 5 "	16.9	16.4	— 0.5	17.6	17.2	— 0.4
5— 20 "	35.7	36.5	+ 0.8	31.4	31.1	— 0.3
20—100 "	27.0	27.3	+ 0.3	20.6	19.6	— 1.0
100 ja > "	9.9	11.5	+ 1.6	5.7	6.5	+ 0.8
	<u>100</u>	<u>100</u>		<u>100</u>	<u>100</u>	

Kaupallisen lammastalouden tavaton lamaantuminen (vuosien 1882 ja 1895 välisenä aikana lampaiden määrä on vähentynyt 8½ miljoonalla (21.1—12.6), ja tästä lankeaa > 20 ha omistavien talouksien osalle 7 miljoonaa) tekee suurtalouden aseman epäsuotuisammaksi karjan kokonaisuuden kannalta:

Koko karja (arvon mukaan):

	1882	1895	
Alle 2 ha	9.3	9.4	+ 0.1
2— 5 "	13.1	13.5	+ 0.4
5— 20 "	33.3	34.2	+ 0.9
20—100 "	29.5	28.8	— 0.7
100 ja > "	14.8	14.1	— 0.7
	<u>44.3</u>	<u>42.9</u>	
	<u>100</u>	<u>100</u>	

Saksa 1907 (ilman 0—2 ha) 1 taloutta kohti = 12.8 ha
2 357 573 taloutta, joilla 30 103 563 ha maatalousmaata.
Niistä
1 006 277 2— 5 ha
652 798 5—10 "

* — jokaista 100 viljellyn maatalousmaan hehtaaria kohti. Toim.

Suurtalouksien osuuden *suuruutta* on tässä tiettävästi pienennetty, sillä karjan arvo on oletettu kaikkialla samaksi, vaikka suurtaloudessa karja on tietenkin parempaa ja kalliimpaa, ja ryhmien välinen *suhdekin* on niin ikään saattanut siitä syystä tulla valaistuksi väärin (karjakan- nan paraneminen suurtalouksissa).

Mutta karjan kokonaismäärä oli lisääntynyt suurtalouksissa tietenkin *heikommin* kuin pientalouksissa.

Suurtaloudet menettivät *eniten* kaupallisen lammas- talouden suuresta lamaantumisesta, ja voimistamalla *tun- tuvammin* (kuin pientaloudet) *nautakarjan-* ja *sianhoitoa* ne *vain lievensivät*, mutta eivät korvanneet kärsimäänsä menetystä.

Kirjan "Die deutsche Volkswirtschaft am Schlusse des 19. Jahrhunderts" * 54. sivulla esitetään tällaiset karjan nautayksiköiksi muuntamisen perusteet:

"1 Rind = 4 Schweine = 10 Schafe."

Kun lisäämme puolestamme niin ikään 1 Rind = 10 Ziegen, saamme:

	1895	1882
1895. hevosia	3 367 298	3 114 420
nautoja	17 053 642	15 454 372
lampaita ($\frac{1}{10}$).....	1 259 287	2 111 696
sikoja ($\frac{1}{4}$).....	3 390 660	2 107 814
vuohia ($\frac{1}{10}$).....	310 525	245 253
	<hr/>	<hr/>
	25 381 412	23 033 555
	<hr/>	
	23 033 555	
	<hr/>	
	2 347 857	

* — "Saksan kansantalous 19. vuosisadan lopulla". *Toim.*

	talouksia
1 lehmän omistavia	6 718— 6 718 lehmää
2 lehmää „	10 338—20 676 „
	17 056—27 394
3 ja > „	24 874—188 477 : 24 874 = 7
Yhteensä	41 930—215 871 ⁸⁶

NB S. 69 * osoitetaan, että Amerikassa, ”nicht mitgezählt (maatalousyriityksistä) sind dabei alle landwirtschaftlichen Betriebe unter 3 Acres (= 1.₂₀ ha), sofern sie nicht im Censusjahr wenigstens einen Bruttoertrag im Wert von 500 \$ geliefert haben, was nur bei einigen wenigen in der Nähe von Großstädten gelegenen Gärtnereibetrieben u. d. gl. zutrifft”*, NB minkä vuoksi vertaaminen Saksaan on muka mahdotonta.

* — ”tässä yhteydessä ei otettu lainkaan huomioon (maatalousyriityksistä) alle 3 eekkeriä (=1.₂₀ ha) omistavia talouksia, koska niiden kokonaistulo tilastointivuotena ei noussut 500 dollariin, jollainen se tapaa olla vain muutamissa suurkaupunkien läheisyydessä sijaitsevilla harvalukuisissa puutarha- y.m.s. talouksissa”. Toim.

*Saksan maanviljelysväestön vv. 1882 ja 1895 Berufsstatistik **
(*Erwerbstätige***)

NB: Maanviljelys *varsinaisessa merkityksessä*. [A 1] (Tuhansissa)

		Henkilöitä, joille maanviljelys on <i>pääelinkeino</i>				Henkilöitä, joille maanviljelys on pää- ja sivuelinkeino			
		1882	1895			1882	1895		
A	Itsenäisiä (omistajia, vuokraajia)	2 253	2 522	+ 269		A)	4 372	4 682	+ 310
C 1	(heidän perheensä jäsenet)	1 935	1 899	— 36		C 1)	2 599 *)	2 960 **)	+ 361
	I	4 188	4 421	+ 233	+ 5,6%		6 971	7 642	+ 671
	II								
C 3	(maatyöläiset, joilla on omaa tai vuokrattua maata)	866	383	— 483	— 55,8%	C 3)	876	443	— 433
	A + C 1 + C 3 =	5 054	4 804	— 250			7 847	8 085	+ 238
B	(toimihenkilöt)	47	77	+ 30	+ 63,8%	B)	48	78	+ 30
C 2	(rengit ja piilat)	1 589	1 719	+ 130		C 2)	1 872	1 942	+ 70

C 4 (maattomat maatyö- läiset)	<u>1 374</u>	<u>1 445</u>	+ 71	
III	<u>3 010</u>	<u>3 241</u>	+ 231	+ 7.7 %
Yhteensä	<u>8 064</u>	<u>8 045</u>	- 19	- 0.2 %

I	51.9	} 62.7	54.9	} 59.7	+ 3.0	} - 3.0
II	10.8		4.8		- 6.0	
III	<u>37.3</u>	<u>40.3</u>	<u>+ 3.0</u>			
	100.0		100.0			

C 4)	<u>1 441</u>	<u>1 518</u>	+ 77
	<u>3 361</u>	<u>3 538</u>	+ 177
	<u>11 208</u>	<u>11 623</u>	+ 415

Samat tiedot yksinomaan
Nebenberufin osalta:

	1882	1895	
A)	2 120	2 160	+ 40
C 1)	<u>664</u>	<u>1 061</u>	+ 397 + 59.8 %
	2 784	3 221	+ 437
C 3)	9	60	+ 51
B)	1	1	± 0
C 2)	283	223	- 60
C 4)	<u>67</u>	<u>73</u>	+ 6
	<u>351</u>	<u>297</u>	- 54
	<u>3 144</u>	<u>3 578</u>	+ 434

*) Niistä 21.7%, joille maanviljelys on Nebenberuf.
**) " 35.8 " " " " " " " " " " " "

* - elinkeinotilastot. Toim.

** - Ansiotoimintaa harjoittava väestö. Toim.

Ammateissa tapahtuneita muutoksia tutkittaessa on otettava perustaksi:

1) maatalous sen *varsinaisessa mielessä*: A1 eikä A1—6 (hra Bulgakov, II, 133, ottaa nimenomaan A1—6 saaden + Erwerbstätige määrän, t.s. liittää maanviljelykseen *kaupallisen puutarhaviljelyksen, metsätalouden ja kalastuksen*, mikä on epäilemättä väärin)

2) Hauptberuf, t.s. henkilöt, joille maanviljelys on pääelinkeino. Nebenberufia koskevat tiedot ovat äärimmäisen epämääräisiä siinä mielessä, ettei niistä näy, mikä merkitys on tällä Nebenberufilla j.n.e.

Johtopäätökset:

1. Bulgakov on aivan väärässä sanoessaan, että maataloustyön määrä *on lisääntynyt*. Se *on vähentynyt* Hauptberufissa. *Emme voi sanoa*, missä määrin maanviljelystyön lisääntyminen Nebenberufissa paralysoi tämän.

2. Ammattien jakautumisessa (Hauptberuf) tapahtunut muutos osoittaa:

- a) pakkoluovutuksen lisääntyneen: maata *omaavien* henkilöiden (isäntien, vuokraajien ja työläisten) kokonaismäärä *on vähentynyt* 250 tuhannella. Isäntien määrä on lisääntynyt 233 tuhannella, mutta sellaisten työläisten määrä, joilla on maata, *on vähentynyt* 483 tuhannella. Pakkoluovutettu on siis maanviljelijäin *köyhien* osa.

Kapitalistisesti käytettyjen työläisten määrä *on kasvanut* 231 tuhannella (+7.7%, t.s. kasvanut tuntuvasti enemmän kuin isäntien määrä, mikä on lisääntynyt 5.6%).

Maanviljelyksen kehityssuunta on siis ollut nimenomaan ja erikoisesti *kapitalistinen*.

[Huomautamme, että on kerrassaan virheellistä laskea palkkatyöläisiksi myös työtä tekevät isännän perheen jäsenet (C 1), niin kuin on tehty tilastoitaessa ja sen jälkeen on tehnyt hra Bulgakov, II, 133. C 1 = isäntiä, kanssaomistajia, mutta C 2—C 4 ovat palkkatyöläisiä. Siitä syystä C 1 pitää yhdistää A:n kanssa, kun on puhe työn *kapitalistisen* käytön määrittelystä.]

Mitä C 3 tulee, niin se on tietenkin väliryhmä: toisaalta he ovat palkkatyöläisiä ja toisaalta isäntiä. Ja juuri tämä väliryhmä on 13 vuodessa *karsiintunut* eniten pois.

*Kirjoitettu kesä- —
syyskuussa 1901,
lisäykset tehty v. 1910*

*Julkaistu ensi kerran v. 1938
XXXI Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan
